

УДК 378.147:615.8]:811.111'276.6
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/76-3-18>

Марина МОСКАЛЕНКО,

orcid.org/0000-0002-6135-5652

*старший викладач кафедри загального мовознавства та іноземних мов
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) moskalenko.maryna@nupp.edu.ua*

Юлія СИРОТА,

orcid.org/0000-0002-4259-0390

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри загального мовознавства та іноземних мов
Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Полтава, Україна) yulia_syrota@yahoo.com*

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ ЛЕКСИКИ У КУРСІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ (АНГЛІЙСЬКОЇ) ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 017 ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ

У статті охарактеризовано важливість опанування термінологічною лексикою майбутніми професіоналами з фізичної терапії та ерготерапії. Зазначено, що відповідно до Державних освітніх стандартів дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням” (згідно програми, дисципліна вивчається у недержавному вузі на другому та третьому роках навчання), курс має за мету комунікативно-орієнтований та професійно-спрямований характер. Головною ціллю дисципліни “Іноземна мова за професійним спрямуванням” є досягнення здобувачем немовного вищого рівня комунікативної компетенції, на якому можливе як практичне використання іноземної мови у професійній діяльності, як і з метою самоосвіти. Для здобувачів вищої освіти спеціальності 227 фізична реабілітація оволодіння знаннями з володіння термінологічною лексикою є надзвичайно важливим. Адже, серед обов'язків фізіотерапевта є визначення проблем клієнта, його близьких, родичів у соціальній житті; здійснення інформаційної підтримки з соціально значущих питань, консультування з медичних, правових, побутових, санітарно-гігієнічних, психологічних питань. Фахівець з фізичної реабілітації навчає клієнта та його оточення активної участі у соціальному середовищі, соціально побутовій адаптації та реабілітації; підвищує їх інформаційний, освітній рівень щодо оздоровчих, рекреаційних, медичних, освітніх, соціальних та інших послуг. Проводиться робота з пацієнтами та родичами щодо формування відповідальності за своє здоров'я, відбувається навчання навичкам дозвілля та відпочинку. Фізичний терапевт допомагає визначати цілі та завдання, спрямовані на підвищення соціальної активності та здатності вирішувати життєво важливі соціальні та побутові питання у повсякденній житті. Усі ці обов'язки відбуваються за рахунок розмов, діалогів як з клієнтами, та і з їх оточенням. Знання фахової термінології є важливим для читання професійних статей, наукових досліджень, технічної документації або інструкції, які вимагають знання спеціалізованих термінів, що допомагає швидше та глибше засвоювати нову інформацію. Володіння професійною термінологією англійською мовою є особливо важливим у глобалізованому світі, де часто доводиться працювати з іноземними колегами та партнерами. Необхідно використовувати саме методи навчання, які сприяють швидкому та ефективному опануванню спеціальною, фаховою лексикою за спеціальністю 227 фізична терапія, ерготерапія.

Ключові слова: *термінологія, мовленнєва діяльність, мовленнєві вправи, рольові ігри.*

Maryna MOSKALENKO,

orcid.org/0000-0002-6135-5652

*Senior Lecturer at the Department of General Linguistics and Foreign Languages
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
(Poltava, Ukraine) moskalenko.maryna@nupp.edu.ua*

Yulia SYROTA,

orcid.org/0000-0002-4259-0390

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of General Linguistics and Foreign Languages
National University «Yuri Kondratyuk Poltava Polytechnic»
(Poltava, Ukraine) yulia_syrota@yahoo.com*

FEATURES OF TEACHING TERMINOLOGICAL VOCABULARY IN A FOREIGN LANGUAGE (ENGLISH) AS A SPECIFIC COURSE FOR STUDENTS OF SPECIALTY 227 PHYSICAL THERAPY, ERGOTHERAPY

The article characterizes the importance of using terminological vocabulary by current professionals in physical therapy and ergotherapy. It is stated that the discipline “Foreign Language for Professional Directions” is consistent with the National Standards of Education (in this case, the discipline will be studied at a non-government university at

the beginning of the second and third years), the course is subject to communicative and professionally straight character. The main goal of the discipline "Foreign language for professional directives" is to achieve an unprecedented level of communicative competence, on which basis foreign language can be practically obtained from professional activity and also with the method of self-education. For students of advanced knowledge of the specialty 227 physical rehabilitation, knowledge of the terminological vocabulary is extremely important. Moreover, among the duties of a physiotherapist is the importance of the problems of the client, his loved ones, relatives in social life; current information support on socially significant nutrition, consultation on medical, legal, household, sanitary and hygienic, psychological nutrition. Physical rehabilitation begins with the client's active participation in the social environment, social adaptation and rehabilitation; promotes their information, public awareness of health, recreational, medical, educational, social and other services. Work is carried out with patients and relatives to develop awareness of their own health, and training is provided to students to ensure proper repair. The physical therapist helps to identify goals and objectives aimed at increasing social activity and maintaining important social and everyday nutrition in everyday life. All these obligations are incurred for the purposes of transactions, dialogues with clients and their communications. Knowledge of phasic terminology is important for reading professional articles, scientific reports, technical documentation, and instructions that require knowledge of specialized terms, which helps you better absorb new information. In English, professional terminology is especially important in the globalized world, where we often work with foreign colleagues and partners. It is necessary to emphasize the teaching methods themselves, which will ensure a quick and effective coverage of terminological vocabulary for the specialty 227 physical therapy, ergotherapy.

Key words: *terminology, mental activity, mental rights, role-playing games.*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення, за сучасного рівня розвитку науки і техніки, володіння іноземною мовою є обов'язковим для фахівця будь-якої професії. Володіння англійською мовою має велике значення, зокрема, для працівників у сфері охорони здоров'я, серед яких важливе місце займають спеціалісти з фізичної терапії. Фахівці приймають участь у міжнародному обміні інформацією, адже в англійськомовних журналах, конференціях та медичних джерелах публікується значна кількість наукових матеріалів. Саме знання англійської мови дозволяє легко отримувати доступ до цієї інформації та сприяє обміну досвідом. У сучасному світі здоров'я та медицина визнаються глобальними проблемами. Знання англійської мови полегшує спілкування та співпрацю з колегами з усього світу. У багатьох країнах англійська є мовою міжнародного спілкування. Знання цієї мови дозволяє лікарям та медичному персоналу ефективно взаємодіяти з іноземними пацієнтами та їх родичами. Деякі інновації та передові методи в галузі фізичної терапії можна вивчити та обговорити на міжнародних форумах. Англійська мова є важливою для здійснення ефективного обміну думками та інформацією. Багато наукових та медичних ресурсів доступні саме англійською мовою. Знання мови спрощує пошук, розуміння та використання цих ресурсів. Деякі фізичні терапевти обирають участь у міжнародних обмінах або програмах навчання. Володіння англійською мовою є ключовим елементом для ефективного залучення до таких ініціатив. Знання англійської мови дає можливість працівникам сфери охорони здоров'я брати участь у міжнародних тренінгах та підвищувати свою кваліфікацію в іноземних установах. Загалом, володіння англійською мовою розширює можливості для професійного росту, сприяє обміну інформацією та співпраці у глобальному масштабі.

Для майбутні професіоналів з фізичної терапії відповідно до Державних освітніх стандартів дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" (згідно програми, дисципліна вивчається у немовному вузі на другому та третьому роках навчання) курс має за мету комунікативно-орієнтований та професійно-спрямований характер. Головною ціллю дисципліни "Іноземна мова за професійним спрямуванням" є досягнення здобувачем немовного вишу рівня комунікативної компетенції, на якому можливе практичне використання іноземної мови у професійній діяльності, а також з метою самоосвіти.

Аналіз досліджень. Проблема вивчення термінологічної лексики здобувачами вищої освіти немовленнєвих вузів була і є актуальною у сучасній методичній науці. Термінологічна лексика необхідна студентам насамперед при читанні спеціальних текстів за фахом у закладах вищої освіти з метою отримання професійної інформації, для ведення професійно-орієнтованої бесіди або дискусії із зарубіжними фахівцями, а також при написанні статей, анотацій, рефератів чи повідомлень. Тому викладачу англійської мови за професійним спрямуванням необхідно розуміти, які основні властивості термінологічної лексики, як семантизувати її значення у спеціальних текстах, за допомогою яких вправ активізувати її подальше вживання в усному і писемному мовленні. Це було і є предметом дослідження як вітчизняних, так і закордонних дослідників (Берман І.М., Кабанцевої Г.Г., Лейчик В.М. та інших).

Мета статті полягає у створенні ефективних методичних підходів до навчання термінологічної лексики, що дозволить майбутнім фахівцям з фізичної терапії та ерготерапії успішно використовувати англійську мову у своїй професійній діяльності. Це, в свою чергу, сприятиме їхній про-

фесійній мобільності та інтеграції у міжнародну професійну спільноту. розробку та впровадження ефективних педагогічних стратегій, які допоможуть студентам опанувати професійну термінологію, необхідну для їхньої майбутньої професійної діяльності. Виявлення та класифікація ключових термінів та понять у галузі фізичної терапії та ерготерапії, аналіз особливостей термінів, їх значення та використання у професійному контексті; розробка методик викладання термінологічної лексики, які б включали інноваційні педагогічні технології; впровадження інтерактивних методів навчання, таких як симуляції, рольові ігри, кейс-стадії, що сприятимуть ефективному засвоєнню термінології.

Виклад основного матеріалу. Для здобувачів вищої освіти спеціальності 227 Фізична реабілітація оволодіння знаннями з володіння термінологічною лексикою є надзвичайно важливим. Адже, серед обов'язків фізіотерапевта є визначення проблем клієнта, його близьких, родичів у соціальній житті; здійснення інформаційної підтримки з соціально значущих питань, консультування з медичних, правових, побутових, санітарно-гігієнічних, психологічних питань. Фахівець з фізичної реабілітації навчає клієнта та його оточення активної участі у соціальному середовищі, соціально побутовій адаптації та реабілітації; підвищує їх інформаційний, освітній рівень щодо оздоровчих, рекреаційних, медичних, освітніх, соціальних та інших послуг. Проводиться робота з пацієнтами та родичами щодо формування відповідальності за своє здоров'я, відбувається навчання навичкам дозвілля та відпочинку. Фізичний терапевт допомагає визначати цілі та завдання, спрямовані на підвищення соціальної активності та здатності вирішувати життєво важливі соціальні та побутові питання у повсякденній житті. Усі ці обов'язки відбуваються за рахунок розмов, діалогів як з клієнтами, та і з їх оточенням. Навчання діалогічного мовлення має будуватися таким чином, щоб викликати у здобувачів вищої освіти бажання обмінюватися думками іноземною мовою. (Боровитська, 2015 : 126). Відомо, що у основі породження мови лежить мотив. А для того, щоб з'явився мотив, потрібно створити мовну ситуацію. Мовні ситуації, які пропонується обговорити студентам, мають бути життєвими, професійно-орієнтованими, природними та цікавими для них. Також вони мають бути підібрані таким чином, щоб відповідати рівню розвитку студентів та бути посилюючими для них. Діалогічна мова – це процес спілкування, який характеризується репліками двох або більше партнерів, що по

черзі змінюються, де кожен з партнерів по черзі виступає як і той, хто говорить і слухає. При навчанні англійській мові для професійного опанування термінологічною лексикою, втому числі через діалогічне мовлення, є одним із невід'ємних компонентів мовного спілкування, оскільки більшу частину розмовної мови займає саме діалогічне мовлення (близько 70 відсотків). Без уміння вести розмову неможливе повноцінне спілкування. Діалогічна мова є формою соціально-мовленнєвого спілкування, основою співробітництва та взаєморозуміння між людьми у процесі спільної діяльності. Діалогічну мову не можна спланувати, «запрограмувати», оскільки мовна поведінка одного партнера залежить від мовної поведінки іншого. Щоб діалог був успішним, необхідно, щоб здобувач вищої освіти мав ряд умінь та навичок. Він має навчитися стимулювати співрозмовника на висловлювання (задати питання, висловити твердження, звернутися з проханням тощо). Студента слід навчити реагувати на мовленнєвий стимул реплікою - реакцією (послідовно відповідати на запитання, поставити запитання у відповідь, висловити твердження чи сумнів, вживати вступні слова та мовні кліше). Також, необхідно навчитися розширювати репліки – відповіді, щоб надати висловлюванню характеру розмови і надати емоційне забарвлення діалогу (висловити прохання, вигук, твердження, згоду, незгоду, задоволення, незадоволення, пропозицію, відмову, сумнів, спогад тощо). Для оволодіння діалогічною промовою іноземною мовою викладачеві слід враховувати деякі фактори, які можуть ускладнити цей процес: відсутність часу на підготовку; часта зміна тематики; необхідність реагувати на опорну репліку, виявляти ініціативу продовження спілкування тощо. Виходячи з цього, у методиці викладання іноземної мови простежуються два підходи до навчання діалогічного мовлення: дедуктивний (від загального до приватного) та індуктивний (від приватного до загального) (Коротка, 2018 : 3). При дедуктивному підході навчання починається з того, що діалог прослуховується цілком, завивається напам'ять, потім відбувається варіювання його лексичного наповнення, відпрацювання елементів, і, нарешті, студентам пропонується скласти аналогічний діалог. При цьому можуть використовуватися, наприклад, такі вправи: прослухайте діалог з використанням візуальної опори; прочитайте діалог по ролях; заповніть перепустки, розкрийте дужки у діалозі; відтворіть діалог; самостійно розширте репліки в діалозі; складіть діалог за аналогією зі зразком. Другий підхід – індуктивний – передба-

чає шлях від засвоєння елементів діалогу до самостійного його ведення з урахуванням мовної ситуації. Мовна ситуація може бути реальною, умовною чи проблемною. Цей підхід має перевагу в тому, що він уже з перших кроків спрямовує на навчання взаємодії, що лежить в основі діалогічного мовлення. Становлення мовних умінь і навичок за такого підходу відбувається у процесі спілкування. При реалізації індуктивного підходу першому плані постає завдання навчити студентів самостійно планувати мовні дії через усвідомлення мотивів, цілей, результатів дії, і навіть розгортати зміст і форму мовних значень, адекватних сенсу. Важлива роль процесі навчання діалогічної мови відводиться ігор. При переході до етапу ведення вільної розмови можливе проведення скетчів, рольових ігор, круглих столів. У процесі проведення рольових ігор має відбуватися тісне та активне поєднання умінь та навичок, якими студенти вже оволоділи, із соціокультурними реальностями іноземної мови за тісної участі викладача та використання інших засобів навчання (Креко-тень, Байдак, 2020: 58). Навчання діалогічного мовлення з допомогою рольових вправ переслідує, поруч із практичної, ще освітню і виховну мети. Практична мета полягає у формуванні умінь діалогічного мовлення, у розвитку мовної компетенції. Загальноосвітня – у розвитку умінь активно та творчо застосовувати отримані знання, а виховна – у формуванні творчої та ініціативної особистості. Відмінною рисою рольових вправ та його перевагою над іншими видами роботи, спрямованої в розвитку діалогічної мови, і те, що у даних вправи мовленнєве спілкування відбувається і натомість соціального взаємодії особистостей. Учасники діалогу постають один перед одним не як окремі особи, бо як носії певних ролей. Отже, мовна діяльність у соціальному контексті, з урахуванням теми розмови, сфери використання мови та рольових відносин між учасниками діалогу, обстановки, у якій відбувається спілкування. Все це сприяє наближенню процесу навчання до реального життя. Зрозуміло, що вміння та навички говоріння взагалі та діалогічного мовлення зокрема не формуються самі собою. Для формування необхідно використовувати спеціальні вправи і завдання. Навчання діалогічного мовлення в немовному вузі необхідно проводити кілька етапів. На першому етапі перед студентами потрібно ставити конкретні завдання. Мета навчання студентів діалогічного мовлення полягає у формуванні мовних навичок та комунікативних умінь, здатності логічно правильно вибудовувати усне висловлювання. Для вирішення цього

завдання викладачеві потрібно заздалегідь чітко сформулювати мовленнєву установку і припустити, який різновид діалогу він очікує отримати в результаті. Щоб, за необхідності, полегшити студентам розуміння завдання, можна підготувати картки з описом рольових ситуацій передбачуваного діалогу, додати картинки чи схеми. Потрібно намагатися, щоб усі здобувачі вищої освіти немовленнєвих вузів мали більші можливості для спілкування іноземною мовою з професійної тематики. Для цього потрібно ширше використовувати парні режими роботи та режими роботи в міні-групах, що складаються з 3-4 студентів. І найважливіше, викладачеві потрібно намагатися створювати такі рольові ситуації, де рівень мотивації високий. Принаймні формування діалогічних мовних умінь розмір діалогу має збільшуватися, поступово мають ускладнюватися комунікативні завдання, а мовні опори, яких студенти вдаються у вигляді підказок, повинні скорочуватися. На цьому етапі, таким чином, розвиваються здібності до навчання безпосереднього іншомовного спілкування групи на професійні теми. Далі, на другому етапі навчання діалогічного мовлення, особливу увагу варто приділити таким основним характеристикам діалогічного мовлення, як реактивність та ситуативність (Фільштейн, Журавльов, 2016 : 14). Реактивність зумовлює об'єктивні проблеми оволодіння вміннями та навичками спілкування іноземною мовою. При навчанні діалогічного мовлення велике значення має навчання спонтанного реагування на репліки партнера, і навіть вміння реалізовувати мовні функції з допомогою різних мовних і мовних засобів. Ситуативність визначає і мотив говоріння, який, своєю чергою, є джерелом породження промови. Мотивація становить суть і визначає логіку цієї форми спілкування. Як передбачуваного кінцевого результату навчальної іншомовної діяльності має виступати перетворена дійсність, пов'язана як із задоволенням пізнавальних і практичних потреб студентів, а й створенням сталої мотивації до спілкування іноземною мовою на професійні теми. А це означає, що результатом навчання діалогічного мовлення стають і засвоєні знання, і вміння та навички, за допомогою яких ці знання були набуті. Вони, безперечно, сприятимуть підвищенню ефективності навчання, розвитку комунікативної компетенції та, зрештою, розвитку особистості студента. А позитивні емоції, що виникають у процесі спілкування іноземною мовою, сприятимуть розвитку творчих резервів здобувачів вищої освіти та зроблять вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у немовленнєвому ЗВО як корисним, так і цікавим.

Серед основних методик, які застосовуються для навчання діалогічному мовленню на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням, слід зазначити: створення сценаріїв, де студенти можуть відобразити ситуації з реального професійного життя; рольові ігри, де кожен учасник виступає у ролі спеціаліста в своїй області, обмінюючись інформацією та обговорюючи професійні питання. Надзвичайно ефективним є використання реальних кейсів із професійної сфери для обговорення та аналізу, де студенти мають висловлювати свої думки, аргументувати свої позиції та приймати рішення відповідно до професійних ситуацій. Групова робота, де кожна група представляє різні професійні області, обговорення та обмін думками між групами стимулюють активну діалогічну взаємодію. Такі завдання, як задачі та вправи, спрямовані на розширення словникового запасу в професійній галузі; обговорення та обмін ідеями щодо актуальних тем в професійному світі; створення ситуацій, що відображають реальні умови роботи у конкретній професійній області, а також використання відеоматеріалів, аудіозаписів та онлайн-ресурсів для слухання та обговорення професійних тем, наряду з проведенням віртуальних екскурсій чи інтерв'ю з представниками професії є ефективними для більш ефективного оволодіння термінологією.

Ці методи дозволяють студентам практикувати іноземну мову в реальних професійних ситуаціях, що сприяє розвитку навичок з володіння термінологічною лексикою у специфічному контексті майбутньої професійної діяльності.

Висновки. Отже, навчання термінологічній лексиці, особливо під час діалогічного мовлення на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням для здобувачів вищої освіти спеціальності 227 фізична реабілітація є надзвичайно важливим через цілу низку факторів. Діалогічне мовлення сприяє вдосконаленню слухового сприйняття, усного висловлення і розуміння мови. Воно допомагає студентам навчитися ефективно виражати свої думки та слухати інших. Також, обговорення тем і проблем під час діалогу стимулює критичне мислення, допомагає висловлювати аргументи та аналізувати інформацію. Слід зазначити, що діалог створює можливість для спілкування, взаєморозуміння та взаємодії між людьми. Він важливий для розвитку емпатії та соціальних навичок. Обговорення різних точок зору та ідей розширює кругозір і сприяє творчому мисленню. Воно дозволяє знаходити нестандартні рішення проблем, визначати свої цінності, переконання та ідентифікувати себе у спільноті.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боровицька О.В. Формування граматичних навичок говоріння (на матеріалі англійської мови). Врэдівка, 2020. 13 с.
2. Коротка Н. В. Роль автентичних матеріалів в вивченні ділової англійської мови. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. 2018. Вип. 4(72). С. 124–127.
3. Крекотень О. В., Байдак Л. І. Мультиmodalний підхід до роботи з автентичними ресурсами на занятті з іноземної мови. *Інноваційна педагогіка*. 2020, № 20. Том 2. С. 56–61.
4. Фільтшейн Л.М., Журавльов В.М. Професіональна культура в аспекті підготовки фахівців. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 29. С. 12–18.
5. Lindita S. Teaching grammar in ESP classes *Conference: 18th Scientific Conference - The power of knowledge* At: Thessaloniki, Greece. 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/328477328_TEACHING_GRAMMAR_IN_ESP_CLASSES
6. Hyland K. *Academic Discourse: English As A Global Context*. Bloomsbury. 2009, 245p.

REFERENCES

1. Borovytska O. (2020) Formuvannia hramatychnykh navychok hovorinnia (na materialii anhliiskoi movy). [Formatio of grammatical speaking skiils (based on Ukrainian)]. Vradiivka. 13 p [in Ukrainian].
2. Korotka N. V. (2018) Rol avtentychnykh materialiv v vuvchenni dilovoi anhliiskoi movy. [Authentic Materials Role In Business English Learning] Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii»: seriiia «Filolohiia» – Scientific notes of the National University «Ostroh Academy»: series «Philology», Vyp. 4(72). 124–127 [in Ukrainian]
3. Krekoten O. V., Baidak L. I. (2020). Multymodalnyi pidkhid do roboty z avtentychnymy resursamy na zaniatti z inozemnoi movy [Multimodal approach to authentic texts use in foreign language class]. Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy, 20. 56–61 [in Ukrainian].
4. Filtshin L.M., Zhuravlov V.M. (2016) Profesionalna kultura v aspekti pidhotovky fakhivtsiv [Professional culture professional culture in terms of specialist training] Naukovi pratsi Kirovohradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Scientific works of the Kirovohrad National Technical University. Economic sciences, 29. 12–18. [in Ukrainian].
5. Lindita S. Teaching grammar in ESP classes (2018). Conference: 18th Scientific Conference - The power of knowledge At: Thessaloniki, Greece. URL: https://www.researchgate.net/publication/328477328_TEACHING_GRAMMAR_IN_ESP_CLASSES
6. Hyland K. (2009) *Academic Discourse: English As A Global Context*. Bloomsbury. 245p.